

Sammenhæng mellem kvalitet af sygepleje og arbejdsmiljø i sundhedssektoren

Hovedbestyrelsesmøde

Onsdag den 10. Juni 2015

Karen Albertsen
kal@teamarbejdsliv.dk

PRÆSENTATION INDHOLD

- Formål, metode, afgrænsning og litteratursøgning
- Dødelighed – bemanning, uddannelse og organisatoriske forhold
- Arbejds miljø, vagtlængde og utilsigtede hændelser
- Arbejds miljø og indlæggelsestid
- Arbejds miljø og patienttilfredshed
- Arbejds miljø og sygeplejerskers vurdering af at kvalitet
- Psykiatri
- Primærsektor
- Medicinske afdelinger (ældre hospitalsindlagte patienter)
- Akut modtage afdelinger
- Magnethospitaler

NYT UNDER SOLEN?

- **Bekræftet tidligere resultater:**

Sammenhæng mellem sygeplejerskers arbejdspress, uddannelsesniveau og patientdødelighed

Kvaliteten af arbejdsmiljøet og antallet af utilsigtede hændelser

Sammenhæng mellem patienttilfredshed og et godt arbejdsmiljø

- **Nye perspektiver:**

Sammenhæng mellem bemanning, ledelse og relationel koordinering på den ene side og kvaliteten af plejen på den anden

Sammenhæng mellem sygeplejerskers vurdering af arbejdsmiljø og kvalitet

Gevinst ved Magnethospitaler (systematisk arbejde med syge-plejefaglig ledelse, faglig udvikling og arbejdsmiljø): øget patientsikkerhed, mindre dødelighed, færre komplikationer

FORMÅL

- At gennemføre et review af forskning om sammenhængen mellem arbejdsmiljø og kvalitet af sygeplejen publiceret mellem 2008 og 2014
- Opdatering af dokumentationsrapporten ”Kvalitet af sygeplejen og arbejdsmiljø i sundhedssektoren” udarbejdet af TeamArbejdsliv i 2008

AFGRÆNSNING

- Litteraturen omfatter:
  - Nationalt og internationalt publicerede reviewstudier + udvalgte primære empiriske studier
  - Rapporter - hvor der kun eksisterer få videnskabelige artikler
- Udfald:
  - Dødelighed
  - Utilsigtede hændelser
  - Indlæggelsestid
  - Patienttilfredshed
  - Sygeplejerskers vurdering af at levere kvalitet

AFGRÆNSNING

- Udvalgte ansættelsesområder for sygeplejersker:

Psykiatrien

Primærsektoren (plejehjem, ældrepleje, hjemmesygepleje)

Medicinske afdelinger (med ældre hospitalsindlagte patienter)

Akut modtageafdelinger

Magnethospitaler/ High Performance Work Systems

- Arbejdsmiljø:

Kompetencer og bemanning: Uddannelse, kompetencer, bemanning, personaleomsætning og sygenærvær

Arbejdsmiljø generelt: psykisk og fysisk arbejdsmiljø, kvantitative krav, kontrol, arbejdstid

Organisering og samarbejde: social støtte, ledelseskvalitet og ledelsesstil, teamsamarbejde, læring i team, relationer mellem læger og sygeplejersker, relationel koordinering, social kapital, sikkerhedskultur og organisatorisk klima

LITTERATURSØGNING

- Referencer fra DSR + Søgning i Google Scholar med søgestrengen:
(‘Work environment’ or ‘psychosocial factors’ or ‘Health and safety’) AND
(‘quality’ or ‘productivity’ or ‘medication errors’) AND (‘Health care’ or
(‘nurses’) AND (‘systematic review’ or ‘intervention study’)
- 16.400 hits
- Relevante referencer gemt i referencehåndteringssystem
- Suppleret med specifikke søgninger
- Søgninger gentaget på dansk, svensk og norsk

- 126 relevante referencer
- 51 referencer inddraget i gennemgangen

- Mest USA, mange fra Australien, Canada og Europa
Ingen fra Asien

DØDELIGHED OG BEMANDING

- Stærk evidens for sammenhæng

Sammenhæng for kirurgiske patienter på amerikanske hospitaler – og på Europæiske

Sammenhængen mellem bemanding og dødelighed størst på de arbejdsmiljømæssigt bedst fungerende hospitaler

Sygeplejerskernes oplevelse af arbejdsbelastningen mere prædiktivt for død end den faktiske bemanding

Standardiseret system til udregning af bemandingsbehovet indført i Australien i 2002 -> mindsket dødelighed og færre utilsigtede hændelser

- Behov for forskning i, hvordan den faktiske bemandingsgrad hænger sammen med oplevelsen af arbejdsbelastning og arbejdsorganisering

UDDANNELSE OG DØDELIGHED

- Stærk evidens for sammenhæng

10% flere sygeplejesker med bachelorgrad associeret med 2- 7% reduceret sandsynlighed på for død inden for 30 dage efter indlæggelse

Sandsynligheden for død 10 % lavere på en intensiv afdeling, hvor 75 % af sygeplejerskerne har en bachelorgrad end på en afdeling, hvor 25 % har det

ORGANISATORISKE FORHOLD OG DØDELIGHED

- Moderat til stærk evidens for sammenhæng mellem bedre arbejdsmiljø og bedre ledelse på den ene side og mindre patientdødelighed på den anden

Magnethospitaler: Efter kontrol for arbejdsmiljø og uddannelsesniveau: 14 % lavere sandsynlighed for død indenfor 30 dage efter indlæggelse, 12 % lavere som følge af komplikationer

For hver 10 % fald i vurderingen af ledelseskvaliteten på afdelingsniveau øges sandsynligheden for død med 24%

Tre ud af seks studier bekræfter en sammenhæng mellem transformationel eller resonant ledelsesstil og lavere dødelighed

ARBEJDSMILJØ OG UTILSIGTEDE HÆNDELSER

- Stærk evidens: Lavere bemanning associeret med en række utilsigtede patient-udfald

Sygeplejerskers individuelle nedprioritering af opgaver associeret med bl.a. medicinfejl, fald-ulykker, infektioner og liggesår

- Stærk evidens: dårligt psykisk arbejdsmiljø generelt og lav ledelseskvalitet associeret med utilsigtede hændelser

Fire ud af fem studier fandt sammenhæng mellem ledelsesstil og færre medicinerings-fejl

To ud af fire studier fandt transformationel ledelsesstil associeret med færre fald

To ud af tre studier fandt transformationel ledelsesstil associeret med mindre risiko for hospitalspåførte infektioner

VAGTLÆNGDE OG UTILSIGTEDE HÆNDELSER

- Moderat evidens: Længere vagter associeret med større risiko for utilsigtede hændelser
- Nyt (2015) review af 13 studier.
  - Seks studier fandt øget risiko for fejl ved vagter mere end 12 timer (udeladelse af arbejdsopgaver, som burde være gjort, risikoen for ulykker med nålestik, blodbaneinfektioner og udeladelse af smertelindring)
  - Fire studier fandt øget risiko for fejl ved vagter mindre end 8 timer
  - Tre studier viste ingen forskel på antallet ved vagter under eller over 12 timer
  - Konkluderer øget risiko for fejl forbundet med vagter af over 12 timers længde
  - Årsager: træthed, stress, sammensætning af kompetencer og praksis omkring vagtskifte

MANGLER FORSKNING OM

- Kun få interventionsstudier og få gode prospektive studier
- Kun lidt forskning i:
  - Betydningen af patientovergange
  - Betydningen af vold og mobning rettet mod sygeplejersker
  - Betydningen af det fysiske arbejdsmiljø

ARBEJDSMILJØ OG INDLÆGGELSESTID

- Nogen evidens for at kortere indlæggelsestid er associeret med:
  - mere optimal bemanning
  - indlæggelse på hverdage
  - bedre relationel koordinering
  - bedre sikkerhedskultur
- En del undersøgelser viser ingen sammenhæng mellem de forskellige arbejdsmiljøfaktorer og indlæggelsestiden

ARBEJDSMILJØ OG PATIENTTILFREDSHED

- Nogen evidens for sammenhæng mellem patienttilfredshed og
  - det generelle arbejdsmiljø blandt sygeplejerskerne
  - ledelseskvaliteten
  - den relationelle koordinering
- Stor tværsnitsundersøgelse:
  - Bedre arbejdsmiljø forbundet med højere patienttilfredshed.
  - Patienter på hospitaler med bedre arbejdsmiljø mere tilbøjelige til at vurdere deres hospital højt og sige det videre til andre
  - Sygeplejersker og patienter enige om hospitalernes kvalitet
- Review med 7 studier:
  - Fire ud syv studier positiv sammenhæng mellem ledelsesstil og patienttilfredshed

ARBEJDSMILJØ OG SYGEPLEJERSKERS VURDERING AF AT LEVERE KVALITET

- Stærk evidens for sammenhæng sygeplejerskernes oplevelse af arbejdsmiljø og kvalitet i plejen
- Review om vurdering af arbejdsmiljø og kvalitet i plejen (The Practice Environment Scale of the Nursing Work Index)
 Syv af 11 studier finder vurdering af arbejdsmiljø associeret med kvalitet af plejen
 Fire studier blandede resultater for de forskellige delskalaer: ledelseskvalitet, tilstrækkelighed af ressourcer og relationen mellem sygeplejersker og læger associeret med kvalitet i plejen
- Nogen evidens for sammenhæng mellem oplevelse af bemanning og kvalitet i plejen og mellem sygenærvær og oplevet kvalitet af plejen
- Forhold af betydning for kvaliteten af plejen:
  - Sikkerhed i ansættelsen
  - Selektiv rekruttering, Klinisk kompetente sygeplejersker
  - Selvledende teams og decentral beslutningstagen
  - Gode samarbejdsrelationer
  - Informationsdeling, IT systemer
  - Transformationel ledelse, ledelsesstøtte
  - Patient-fokuseret kultur
  - Vedholdende fokus på kvalitet
  - Ressourcer afsat til kvalitetsforbedringer

PSYKIATRI

- Få relevante undersøgelser (2 tværsnitstudier med surveydata fra USA og Belgien samt et kvalitativt studie fra Holland)
- Resultaterne peger på samme faktorer psykiatrien som i sygeplejen i øvrigt
- Undersøgelse af 353 psykiatriske sygeplejersker fra 67 hospitaler i en stat i USA
  - Bedre ledelseskompetence associeret med færre patientfald og færre fysiske arbejdsskader
  - Bedre relation mellem sygeplejersker og læger og lavere patient-sygeplejerske ratio associeret med færre fysiske arbejdsskader

PRIMÆRSEKTOREN

- 5 studier af forskellig karakter og med forskellige formål
- Review af 50 studier om plejehjem
Sammenhæng mellem bemandingsniveau af sygeplejersker og kvaliteten af plejen til plejehjemsbeboerne
- Review af 153 artikler om ledelse og udvikling i ældreplejen
Stærk og effektiv ledelse fremmer høj plejekvalitet og trivsel hos modtagerne af plejen, fremmer jobtilfredshed og fastholdelse og reducerer udgifter
- Plejehjem USA
Relationel koordinering, jobtilfredshed og arbejdsmiljø forklarede 16% af variationen i beboernes livskvalitet internt på plejehjemmene og ¼ af variationen imellem plejehjemmene
- Kroniker-behandling Holland
Kvalitet i plejen af kroniker-patienter associeret med: Relationel koordinering, koblingen til lokalsamfundet, støtte til selvledelse, beslutningsstøtte, design af system til service og kliniske informationssystemer

MEDICINSKE AFDELINGER (ÆLDRE HOSPITALSINDLAGTE)

- Begrænset forskning: fire tværsnitstudier gennemført af to forskergrupper, 2 fra USA og 2 fra Holland
- Fokus på vigtigheden af dimensioner som ressourcer, samarbejdsevne og relationel koordinering

Forbedring af team-klimaet og deltagelsen af flerfaglige teammøder kan forbedre den relationelle koordinering.

Fokus på det geriatri-specifikke sygeplejemiljø, frem for det generelle sygeplejemiljø

AKUT MODTAGE AFDELINGER

- Meget forskning: 2 review og stor dansk undersøgelse
- Review af 41 studier om overbelægning på akut modtageafdelinger:
Øget dødelighed, længere ventetider, dropout
- Stor dansk undersøgelse på akut modtage afdelinger:
Arbejdsrelaterede stressorer associeret med utilsigtede hændelser
Dårligt patientsikkerhedsklima og øgede kognitive krav associeret med utilsigtede hændelser
Manglende feedback og manglende opfølgning efter alvorlige hændelser mindsker graden af læring
Størstedelen af utilsigtede hændelser rapporteres ikke i det lovpligtige nationale rapporteringssystem
- Review af 15 studier om Lean
Positive effekter for patienter på skadestuerne bl.a. i form af kortere ventetider
Effekten for medarbejderne er mindre velundersøgt, både positive og negative effekter
Lean har affødt organisatoriske og procesmæssige ændringer som fx opdeling af patientstrømme, nye kommunikationssystemer og fysiske reorganiseringer

MAGNETHOSPITALER

- Nogen forskning i Magnethospitaler – og hospitaler med lignende karakteristika: 4 tværsnitsundersøgelser og 2 interventionsstudier; 4 USA, 1 Finland, 1 Belgien. Peger på:

Lavere dødelighed og færre utilsigtede hændelser på Magnethospitaler

Bedre arbejdsmiljø og højere uddannelsesgrad blandt sygeplejersker forklarer størstedelen

Positive forandringer af interventioner inspireret af Magnet-hospitaler: bedre relation mellem sygeplejersker og læger, ledelse, sygeplejerskevurderet kvalitet af plejen, utilsigtede hændelser og genindlæggelser

Sygeplejersker på Magnethospitaler kommunikerer mere om fejl og deltager i fejlrelateret problemløsning

Magnethospitaler fokuseret på at opnå og fastholde fortræffelighed bl.a. gennem visionær ledelse, empowerment og samarbejde

Fortsat fokus på fastholdelse af Magnet-ankendelsen og netværksmulighederne vigtigt

KONKLUSIONER

- *Stærk evidens:* Sammenhæng mellem dødelighed og bemanding og uddannelse
- *Moderat til stærk evidens:* Sammenhæng mellem dødelighed på den ene side og arbejdsmiljø og ledelse på den anden
- *Stærk evidens:* Sammenhæng mellem bemanding og utilsigtede hændelser
- *Moderat evidens:* Sammenhæng mellem længere vagter og utilsigtede hændelser
- *Begrænset evidens:* Sammenhæng mellem indlæggelsestid og - bemanding, indlæggelse på hverdage, relationel koordinering, bedre sikkerhedskultur
- *Nogen evidens:* Sammenhæng mellem patienttilfredshed og det generelle arbejdsmiljø, ledelseskvalitet, relationel koordinering
- *Stærk evidens:* Sammenhæng mellem sygeplejerskers oplevelse af arbejdsmiljø og kvalitet i plejen
- *Nogen evidens:* Sammenhæng mellem oplevelse af bemanding og kvalitet i plejen og mellem sygenærvær og oplevet kvalitet af plejen
- *Begrænset forskning* om psykiatrien, medicinske afdelinger, Magnethospitaler
- *En del forskning* om primær sektoren og akut modtage afdelinger

PERSPEKTIVERING PRAKSIS

- Betydelig gevinst for patienterne ved bedre bemanning, højere uddannelsesniveau og bedre arbejdsmiljø generelt for sygeplejersker
- Afhænger den positive effekt af bemanningen af arbejdsmiljøets kvalitet?
- Forbedringer af ledelseskvalitet og relationelle koordinering
potentialer til at forbedre både kvalitet og effektivitet - gennem bedre udnyttelse af de eksisterende personaleressourcer
Indsatser ikke nødvendigvis forbundet med øgede driftsudgifter
- Fælles, bevidste prioriteringer af opgaveløsning frem for individuelle løsninger

PERSPEKTIVERING FORSKNING

- Behov for forskning i interventioner
- Behov for forskning i områderne:
  - Betydningen af patientovergange
  - Betydningen af vold og mobning rettet mod sygeplejersker
  - Betydningen af det fysiske arbejdsmiljø
  - Indlæggelsestid og genindlæggelser
  - Specielle udfordringer i psykiatrien
  - Specielle udfordringer ved ambulant pleje af kroniske patienter
  - Interaktion mellem bemanning og psykisk arbejdsmiljø